د۱۳۸۱ لمریز دغبرګولي ۱٦

د افغانستان د بشری حقونو خپلواک کمیسیون

د ملکي وګړو شمیر د۲۰۱۰ کال په اوو لمړیو میا شتو کی (د جنوري د لومړۍ نیټی څخه د جولاي تر پای)

کابل- د ۱۳۸۹ کال د زمری ۱۷ مه- د۲۰۱۰ د اګست میاشتی له ۸ مه

دغه رپوټ چي د ۲۰۱۰ کال د لومړیو اوو میاشتو په لړ کی د ملکي وګړنو ښکارندوی دي په پوره دقت او پام سره د افغانستان د بشری حقونو خپلواك کمیسیون د ولایتي سیمه یزو، او مرکزی اړوندو ځانګو له خوا جوړشوي دي.

ددې رپوټ څخه داسي څرګندیږي چي د ۲۰۰۱ کال را پدیخوا هر کال د ملکي وګړنو شمیر ډیر شوي دي، چي دا بهیر لاهم هغه شان روان دی او ملکي کسان هره ورځ په ډیرودونکی توګه د وسله والو جګړو قربانیان ګرځي.
رپوټ ښی چي د ۲۰۰۹ کال په پرتله د ملکي وګړو په وژنه کي % ۵,۵ ډیروالی راغلي دی، چي دا د افغانستان د بشری حقونو خپلواك کمیسیون او نورو بشري حقونو بنسټونو د اندیښني وړ ګرځیدلي دی.
د تیر میلادی کال (۲۰۰۹) په لومړیو اوو میاشتو کي ۱۲۵۲ ملکي وګړی وژل شوي وو، خو دغه شمیر د ۲۰۱۰ کال په لمړیو اوو میاشتو کي ۱۳۲۵ تنو ته رسیږی.

د دغه وژنو د عا ملینو بیلونه د ۲۰۰۹ کال په پرتله ډیربدلون نه دي کړی. په ۲۰۰۹ کال کي د دولت مخالف وسله والو ځواکو د % ۶۷ او د دولت ملاتړو ځواکونو % ۲۵ د وژنو مسولیت درلود، په داسي حال کي چي په ۲۰۱۰ کال په لمړیو اوو میاشتو کي د دولت وسله والو مخالفینو %۶۷ اعشاریه پنځه او د دولت ملاتړی ځواکونو بیا % ۲۳ د ټولو وژل شویو ملکی وګړو مسوولیت لری. په ۲۰۱۰ کال کي هغه کسان چي د ناڅرګنده عواملو له کبله وژل شوي دي % ۲ تر تیر کال زیاتی ښی او د هغه لوي علت دا دی چي د دولت د ملاتړو او د دولت وسله والو مخالفو ځواکونو تر منځ جګړه په نا امنه سیمو کی ډیره شوی او د هغی کبله د کمیسیون څیړونکی د امنیتي ستونزو له کبله د ځینو پیښنو لامل نشی معلوموﻻی.

د ملکي وژنو ډول او لامل د دولت د ملا تړو او مخا لفینو ځواکونو د تکتیك په بدلون سره په۲۰۱۰ کال کي د ۲۰۰۹ په پرتله لږ بدلون راغلي دي. په تیر کال کي د دولت د وسله والو مخا لفینو بریدونه د سړکونو د څنډي د بمونو ایښودلو او هم د مځکي ماین د ښخولو په وسیله سره ډیر ملکي کسان وژلي دي، خو په ۲۰۱۰ کال کي دغه تکتیك په هغه خپل حال پاتي دی خو د ځان وژونکو بریدونو قربانیان د تیرکال په پر تله لږ شوي دي. په روان کال کي ترور د ځان وژونکو بریدونو ځاي نیولي دی، چي د دغه بریدونو قربانیان ددي کال په اوو میاشتو کي ۱۹۷ تنو ته رسیږي په داسي حال کي چي په همد غه موده کي تیر کال ۲۲۵ ملکي کسان ددولت د وسله والو مخالفینو له خوا ترور شو وو.
د ناپوځي کسانو ترور په ځانګړي توګه ددولت کارکونکي، د امنیتي کارکوونکو خپلوان، قومي مشران او د دولت ملاتړو وژنه د هیواد په سهیل کي ډیره شوې ده. له نیکه مرغه هوايي بریدونه چي په تیرکال کي د افغانستان د بشر د حقونو خپلواك کمیسون ته جدي ننګونه وه خو په ۲۰۱۰ کال کي ددې ډول قربانیانو شمیرلږ شوي دی. په داسی حال کی د توغندیو قربانیان پرتله شی نو په روان کال کي د ۲۰۰۹ په پر تله ډیر ملکی کسان قرباني شوي دی .
د شپې له خوا پر کورونو چاپې را ټیټي شوي دی، خو هغه وژني چي د پوځي ځواکونو د سا تني په خا طر تر شره شوي دی، په روان کال کي ئي شمیر ډیر وو.

د ملكي وژنو شمير د ۲۰۱۰ کال په اوو لمړيو ميا شتو کی ۱۳۲۵ تنه

1.1 د ۲۰۰۹ کال د لمړيو اوو مياشتو سره پرتله

	2009	2010
جنوری	141	96
فبروری	149	189
مارچ	129	127
اپريل	128	122
می	271	181
جون	236	294
جولای	198	316
مجموع	1252	1325

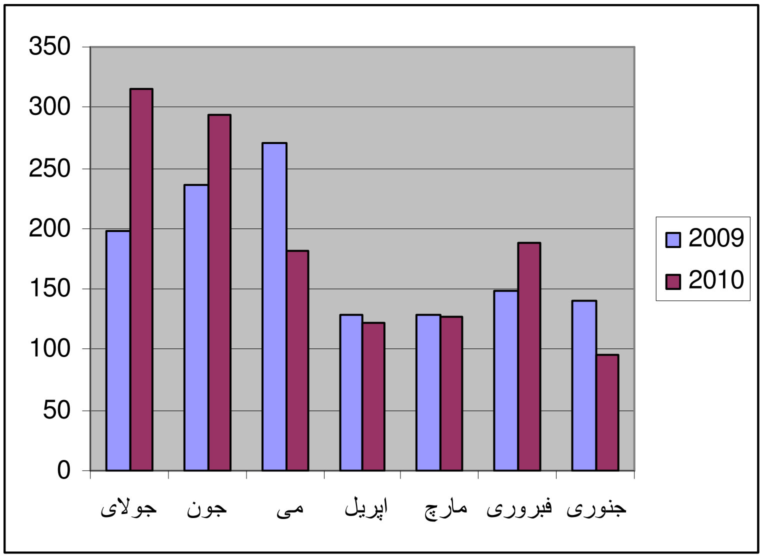

د ۲۰۰۹ کال پرتله ۵,۵٪ ډيروالی

1.2 پرتله د لامل پر بنسټ

مخالفين مسلح دولت: 895 %67.54

نيروهای حامی دولت: 303 %22.86

نامعلوم : 127 %9.584

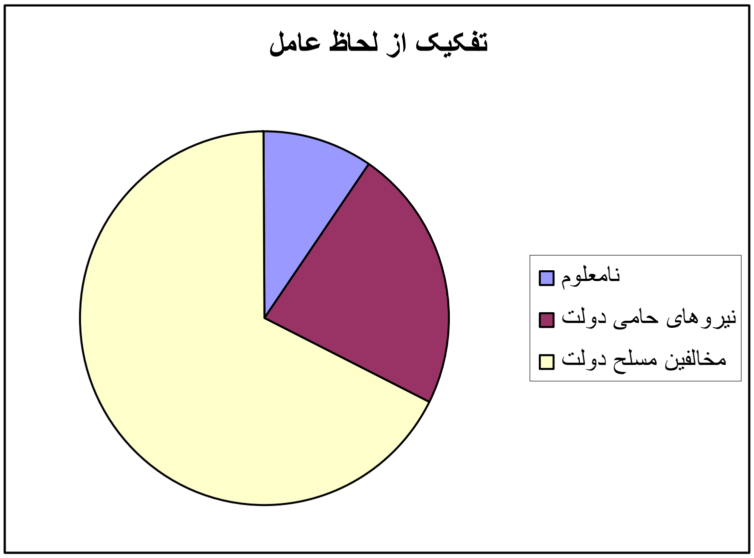

1.3 د جنسیت او عمر له مخی توپیر

نارینه: ۸۹۹

ښځینه: ۲۰۹

ماشومان: ۲۱۷

د ماشومانو فیصدی: ۳۷,۱۶

1.4 د هغو پیښو له کبله چی ډیر تلفات را منځ کیږی

د سړک د غاړی بمونه: ۴۲۵

انتحاری حملی: ۱۲۲

ترور:۱۹۷

(د سړک د غاړی بمونو او ځمکنی ماینونو یوازی د ۲۰۱۰ کال د جون او جولای په میاشت کی د ۲۰۰ نه د زیاتو ملکیانو ژوند اخستیږ کسانو)

1.5 د سمت له مخې توپير

سويل: ۷۰۱

ختيځ: ۲۳۸

لويديځ:۱۶۵

شمال:۶۴

مرکزي سيمې: ۱۱

مرکز: ۱۴۱

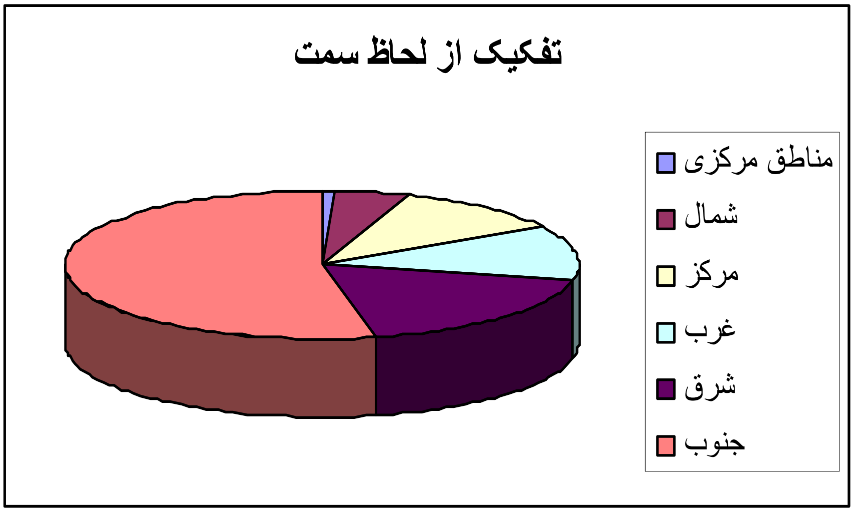

د افغانستان د بشرى حقونو خپلواك كميسيون
پل سرخ، دريمه کارته، کابل افغانستان
تيلفون: 020 2500676
فکس: 020 2500677
ايميل: aihrc@aihrc.org.af
سايت: www.aihrc.org.af